

SKJØTSELSPLAN FOR LANGESUNDSTANGEN NATURRESERVAT

Skjøtselsplanen er basert på et utdrag fra BioFokus-rapport 2011-22. BioFokus-rapporten er utkast til en samlet forvaltningsplan for Steinvika og Langesundstangen naturreservater.

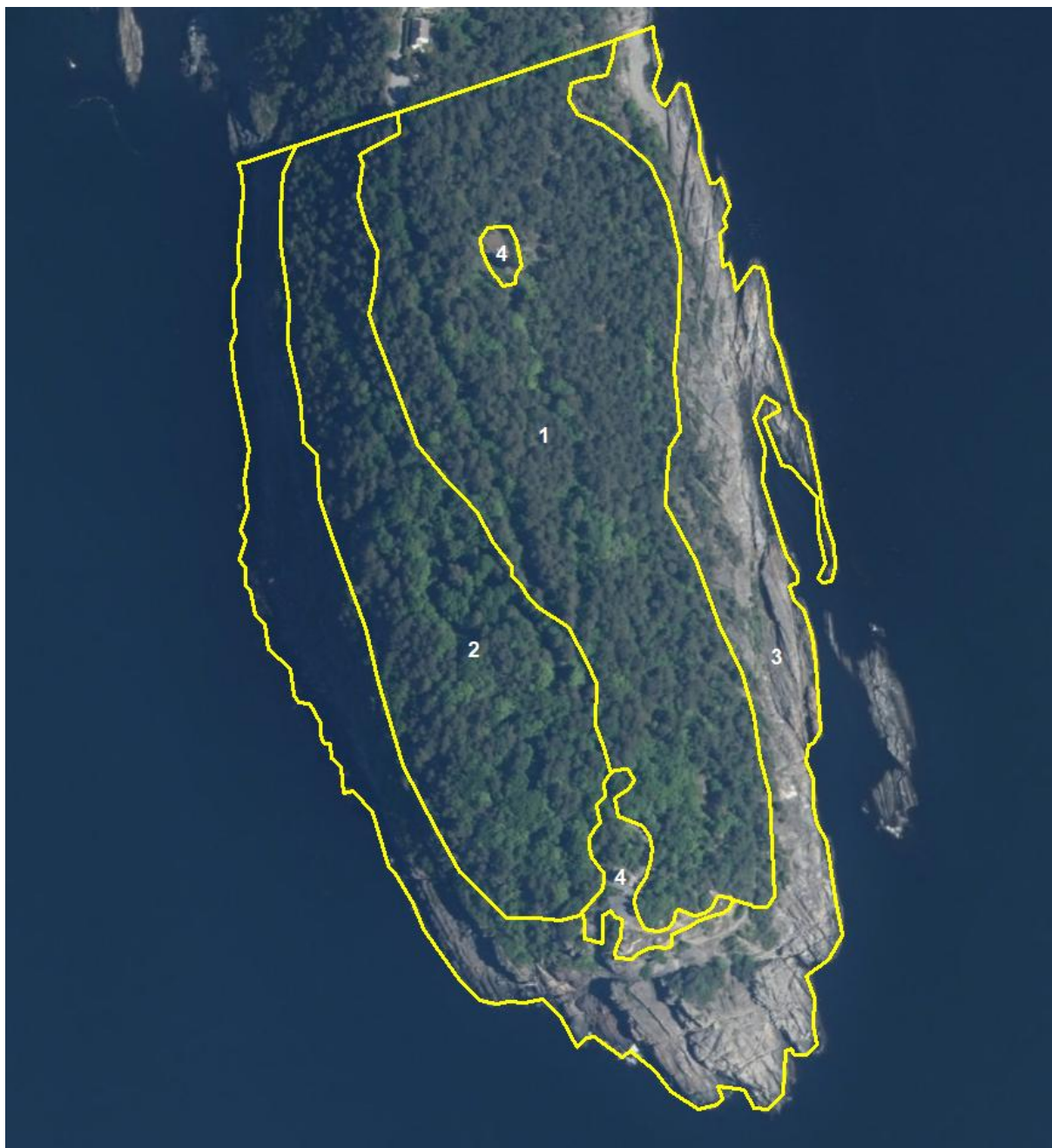
Utdraget er revidert og bearbeidet av Statsforvalteren i Vestfold og Telemark ved Trond Eirik Silsand. Tekst som kun gjelder Steinvika er tatt ut, sonekart er noe omarbeidet, og beskrivelser, tilstand, trusler, bevaringsmål og tiltak er revidert.

Skjøtselssoner

Verneområdet er delt opp i skjøtselssoner basert på naturkvaliteter og bruksfrekvens, samt aktuelle målsetninger om ønsket tilstand.

For hver sone er det gitt en kort beskrivelse av naturverdier, konkrete bevaringsmål, kjente trusler og tiltak. Numrene i teksten refererer til korresponderende nummer i skjøtselsplankartet.

Omtale av naturtyper i BioFokus-rapporten følger inndelingen i den tidligere metodikken for vegetasjonskartlegging. Disse omtalene er supplert med henvisning til gjeldende rødliste for naturtyper etter NiN-metodikken.



Verneområdene inndelt i skjøtselsoner fra nummer 1-4.

Kart produsert av Statsforvalteren i Vestfold og Telemark august 2024.

4.4.1 Sone 1 – Kalkfuruskog (52 daa).

Beskrivelse og tilstand

Sentralt på Langesundstangen dominerer kalkfuruskogen. Det er gradvise overganger mot strandsonen med åpne tørrberg og kantkratt, dvs naturtypen åpen grunnlendt kalkmark. Per 2024 er det også noe innslag av semi-naturlig eng, men kun mindre arealer derav flere er i sterk gjengroing med ungfuru med mer.

De viktigste verdiene i sonen er de truede vegetasjonstypene kalkfuruskog (B2a), kantkratt (F5), urterik kant (F4), bergknaus og bergflate (F3). Dette tilsvarer hovedsakelig de rødlistede naturtypene kalk- og lågurtfuruskog, og åpen grunnlendt kalkmark. Sonen har innslag av rødlistede karplanter som bl.a. flueblom (VU, eldre funn), fuglereir (NT), barlind (VU) og rød skogfrue (EN). Rødlistede sopparter som er påvist i sonen omfatter flere arter knyttet til hassel - tofarget strøknoll (EN), bananslørsopp (VU), og rustbrun parasollsopp (VU). Mer systematiske undersøkelser av sopp i reservatet er hovedsakelig gjort i kalklindeskogen på vestsiden, og ikke i kalkfuruskogen. Potensialet for flere rødlistearter i sonen regnes som stort, spesielt innen grupper som sopp og insekter. Hansen (1998) bedømmer store deler av den østhellende kalkfuruskogen på Langesundstangen til å ha høy entomologisk verdi. Hovedtyngden av arts mangfoldet inklusive den direkte truede rød skogfrue er begünstiget av en mer lysåpen skog.



Furuskog med tett busksjikt er typisk for sone 1. Foto: Sigve Reiso

Sonen er preget av gjengroing i form av ungsog og krattoppslag i undersjiktet av eldre glissen furuskog. Vanlige gjengroingsarter er borealt løv (mest rogn), hassel og ask. Det finnes også noe gran. Berberis og einer finnes vanlig i busksjiktet. Stedvis er det også tett oppslag av ung furu. Mindre deler av sonen helt i nordvest er noe mer lysåpen og med bedre tilstand.

Trusler

Den viktigste trusselen i denne sonen er gjengroing. Store deler av sonen har et tett undersjikt av ungsog og stedvis tett busksjikt. Fortettingen av skogen med påfølgende redusert lysinnstråling vil trolig føre til gradvis utarming av lyselskende artsmangfold.

Stor slitasje i skogen utenom de mange stiene er ikke påvist i særlig grad. Dette kan riktignok bli et problem etter hvert, spesielt der det ryddes i tråd med anbefalingene i skjøtselsplanen, og nye steder kan bli attraktive for rasting og liknende.

Flere fremmede arter er påvist i sonen. Mye stammer fra tiden som militæranlegg, noe stammer også trolig fra hageavfall eller er fuglespredt fra bebyggelse i nærheten. Platanlønn og parklind/storlind står langs toppområdet og i sørøst. De fleste trærne er fjernet per 2024, men noen gjenstår, spesielt av storlind. Også berberis og hagespredde mispler slik som bulkemispel og sprikemispel kan stedvis utgjøre en betydelig trussel på grunn av skyggevirking. Nær hovedveien i nord står et felt med filterarve. Flere steder er det også rester fra tidligere beplantninger slik som sibirertebusk, hvitfrytle og syrin.

Forekomsten av rød skogfrue er inngjerdet på Langesundstangen for å forhindre beite fra rådyr. De siste årene har forekomsten vært ustabil og svært fåtallig, sannsynligvis på grunn av litt for mye skygge, og stor konkurranse fra kraftigvoksende arter som blant annet bringebær. Barlindforekomstene er sterkt preget av beiting, særlig yngre individ er sterkt svekket, noen døde. Skudd på 0,5-1 m over bakken var svært sjeldent å se. Oppgraving/plukking kan muligens være en problemstilling for den begrensede bestanden av rød skogfrue og av andre orkideer som flueblom.

Konkrete bevaringsmål

- Minst 80 % av kalkfuruskogen skal være åpen med glissen tresetting av eldre furu. Innslaget av busker og småtrær under tre meters høyde skal ikke overstige en dekningsgrad på 20 %.
- Synlig tråkkslitasje på vegetasjonen utenfor eksisterende stier skal ikke forekomme.
- Fremmede arter med negativ effekt på stedegent naturmangfold som eksempelvis platanlønn, storlind, fremmede mispler, filterarve og syrin skal ikke forekomme.
- Rød skogfrue skal ha en stabil og levedyktig populasjon på Langesundstangen. I løpet av en tiårsperiode skal blomstrende skudd være på høyde med 1996-nivået på 16 skudd.
- Barlindbestanden i sonen skal være minst på samme nivå som i dag. Bestanden skal være vital med god foryngelse. Mer enn 10 % av ungtrær skal ikke være negativt påvirket av rådyrbeite.

Tiltak

Beite: mesteparten av sonen sør for Hesteklova og vest for eksisterende flettverksgjerde bør beites med sau. Dette vil utgjøre ca 47 dekar. Beite vil kunne åpne opp vegetasjonen opp til beitehorisonten (så langt opp dyrene rekker). Videre vil beitende dyre forhindre ny gjengroing på steder der det ryddes manuelt. Dette vil i sum legge til rette for en mer lysåpen skogtilstand som mange av de truede artene er avhengige av. Et mer åpent skogbilde vil også være positivt for turopplevelse for alle som bruker området. For å unngå uheldige virkninger på orkideer og andre sårbare arter må beitesesongen starte seint, på slutten av blomstringsperioden. Beitesesongen kan dermed vare fra 01.08. og ut sesongen fram til ca 15.10. Det bør vurderes om det skal benyttes elektronisk gjerde («No Fence»). Dette vil forenkle tilrettelegging for friluftsliv blant annet ved innfallsportene til Tangen. Det vil samtidig være enkelt å avgrense beitearealet slik at artsrike kalkberg holdes utenfor, noe som trolig vil være viktig for å unngå at sauen velger disse som hvileplasser med medfølgende slitasje og nitrogenpåvirkning. På den annen side vil manglende gjerde føre til at rådyr har fri tilgang til reservatet, se omtale nedenfor.

Manuell rydding: Etter oppstart av beite bør den beitede delen av sonen ryddes manuelt ryddes for kratt og ungsog, samtidig som tette ensaldrede furubestand bør tynnes for å skape et mer lysåpent miljø. Spesielt viktig er det å rydde ved og rundt forekomsten av rød skogfrue, slik at eksisterende individer får optimale forhold (her lysåpen furuskog) og disse får muligheter for å spre seg videre til egnede lokaliteter. Dette bør prioriteres først. Også det relativt åpne arealet nordvest i sonen bør prioriteres, samt areal i sørøst som bare nylig er grodd igjen med ungfuru. Ungskog av hassel, ask, boreale løvtrær (ekskl. asalarter) ung furu, samt kratt av einer, mispler og berberis ryddes slik at dekningsgraden av busk- og tresjikt reduseres til ønskelig nivå etter bevaringsmålene. Osp ringbarkes. Mispler og berberis må dras opp med rot for å forhindre gjenvekst. Det skal innenfor de gjenværende 20 % sikres at yngre furutrær står igjen spredt i sonen for å sikre fremtidig foryngelse. Gjenstående kratt skal forsøkes å legges til naturlige kantsoner som eksempelvis overganger mellom sjønære tørrberg og furuskog. Gran og fremmede arter fjernes helt, f eks ved ringbarking. All eldre hassel spares, dvs busker med omkrets i basis over 150 cm. Alle asaler, geitved, hagtorn, og de fleste selje, morell og evt spesielle/gamle trær av andre arter spares. Alle gamle furutrær over 25-30 cm i brysthøydiameter og død ved over 20 cm spares. All barlind skal stå urørt. Død ved av furu over 20 cm skal ligge igjen urørt, der disse ligger over stier kan de flyttes. Arealet som ikke beites (nordøst, utenfor gjerde) vil måtte ryddes mer forsiktig for å ha kontroll på gjenvekst.

Innenfor inngjerdet område for rød skogfrue og i en sone på 30 m mot nord, øst og sør (ikke vestover inn i sone 2) skal alle unge, nyetablerte trær og busker fjernes. Bringebær bør dras opp med rot. Alle eldre trær bevares. Arealet bør slås to ganger per år for å tappe voksekraft på vegetasjon som konkurrerer med rød skogfrue – etter blomstringstid for skogfrue.

Ryddingen bør skje gradvis, minst over tre til fem år for å hindre muligheten for uønsket ugressoppslag ved plutselig økt lystilgang. Trolig er dette et begrenset problem i denne tørre og tidligere åpne furuskogen som i tillegg skal beites med sau, men en art som for eksempel einstape kan ekspandere. Dette bør overvåkes, og arten evt. bekjempes. Videre bør nytt oppslag av busk og kratt kontinuerlig holdes nede på hele arealet i minst en femårsperiode etter endt restaurering.

Alt virke fra rydding bør fjernes fra reservatet.

Gjerde rådyr ute fra Tangen

Av hensyn til den sjelden store barlindbestanden på Langesundstangen bør det vurderes inngjerding av halvøya med porter langs innfartsstiene for å hindre skade fra rådyr. Rådyr er erfaringsmessig også raske til å beite blomstene på rød skogfrue, noe som effektivt forhindrer nyrekrutting av denne arten. Gjerde står allerede på et lengre strekke i øst, men bør suppleres stedvis langs toppen og mot Steinvika i vest. Av hensyn til friluftsliv bør hovedporten ikke stenges fysisk. Her bør det vurderes om det finnes løsninger som sikrer god tilgang for besøkende, men som er avvisende for rådyr. Effektene av gjerdingen på barlindbestanden bør videre overvåkes, også hvorvidt rådyr kommer seg inn i området via sjøen eller på annen måte. Uansett bør allerede oppsatt gjerde rundt rød skogfrue bevares og vedlikeholdes.

Skilting, kartlegging og overvåking: Eksisterende informasjonsskilt i reservatet er pr 2024 tilfredsstillende for sone 1 kalkfuruskog. Gamle skilt ved åpningen i flettverksgjerdet i nordøst, bør erstattes med nye. Det bør vurderes egne skilt om forbud mot plukking av blomster.

Utfordringer med tråkkslitasje på Langesundstangen er størst i sone 3 (åpen grunnlendt kalkmark med mer). Tråkkslitasjen utenfor hovedstier bør likevel overvåkes. Forekomstene av rød skogfrue og barlind bør årlig overvåkes jf. bevaringsmålene. Før rød skogfrue bør dette samkjøres med overvåkingsprogrammet i regi av handlingsplanen.

4.4.2 Sone 2 – Edelløvskog med innslag av kalkfuruskog (32 daa)

Beskrivelse og tilstand

Sone 2 favner et større areal langs vestre topparti av Langesundstangen. Kalklind-hasselskog dominerer skrenter og søkk, mens kalkfuruskog står langs rygger. Kalklindeskogen kan betegnes som nokså grovokst, men det er lite død ved. Også en del gran og barlind finnes iblandet edelløvskogen. Flere parklind/storlind finnes i sonen, og gjenværende eldre trær sørger for fortsatt spredning av nye småplanter.

De viktigste kjente verdiene i sonen er kalkkrevende markboende sopp tilknyttet lind-hasselbestandene. På sikt er det også potensial for krevende dødvedlevende arter av sopp og insekter. Av spesielle karplanter i sonen kan barlind (VU), villkornell (NT) og fuglereir (NT) nevnes. Området vurderes som best ivaretatt ved fri utvikling. Det kan vurderes å innlemme deler av sonen i beiteområde for sau (se sone 1), spesielt der det er større areal med innslag av engvegetasjon f eks på steder der storlind har blitt fjernet, eller der det er større innslag/mosaikk av kalkfuruskog med engpreg. Dette kan blant annet være aktuelt helt sør i sonen. Sammenhengende areal med kalklindeskog bør trolig ikke beites.

Det finnes mange gamle bunkere i sonen. Hvis noen av disse er på over 8-10 m dybde, bør de delvis åpnes til bruk som overvintringsplasser for flaggermus.



Skrenter med kalkhasselskog fra sone 2. Foto Sigve Reiso.

Trusler

Truslene i sonen er først og fremst knyttet til økende dominans av gran og fremmede treslag, spesielt storlind og parklind. For barlindbestanden er også beite fra rådyr et stort problem for foryngelen av arten. Truslene fra tråkk regnes som lite for denne sonen så lenge ikke vedlikehold av stier medfører økt rydding av skog. Nye stier bør ikke anlegges.

Konkrete bevaringsmål

- Arealer av kalklindeskog og kalklind-hasselskog skal opprettholdes som i dag.
- Parklind, platanlønn eller andre fremmede treslag/arter skal ikke forekomme. Gran skal ikke dekke mer enn 1 % av arealet.
- Grove trær skal utvikles, død ved skal akkumuleres i området.

Tiltak

Sonen skal ryddes for fremmede treslag som parklind/storlind, samt evt. andre fremmede arter. Små trær dras opp med rot, og alle større trær ringbarkes eller stubbefreses der dette er mulig. Gjenværende vanskelige trær kan behandles med kjemiske midler. Noe av trevirket fra større trær kan ligge igjen som død ved; resten fjernes fra reservatet eller legges i etablert deponi. Gran skal aktivt fjernes, også unge skudd. Eldre trær kan ringbarkes for å skape død ved. Ellers fri utvikling. Evt. nedfalne store trær kan kappes i hele lengder og legges til side, død ved skal ikke fjernes. Når det gjelder tiltak for å motvirke rådyrbeiting på barlind anbefales det inngjerding av halvøya som omtalt for sone 1. Hull på rundt 10 cm høyde og 40 cm bredde bør hugges ut i øvre deler av de forseglede inngangene til dype bunkere slik at disse blir tilgjengelige for flaggermus. Mindre deler av sonen kan beites, men i så fall slik at sammenhengende forekomster med kalklindeskog blir liggende utenfor beitearealet.

4.4.3 Sone 3 – åpen grunnlendt kalkmark og strandsone (50 daa).

Beskrivelse og tilstand

Sone 3 består av hele strandsonen rundt Langesundstangen, med stort innslag av den rødlistede naturtypen «åpen grunnlendt kalkmark». Sonen er en mosaikk av denne naturtypen samt kantkratt og overganger mot kalkskog, og nakne kalkberg. Det finnes også små innslag av strandeng sør og øst på Langesundstangen. Øst på Langesundstangen finnes også flere små dammer. Kiler med kalkfuruskog og edelløvskog går stedvis inn i sonen.

Tiltaksplan for åpen grunnlendt kalkmark (NINA rapport 2442) viser en gjennomgang av utvalgte forekomster av naturtypen i Vestfold og Telemark, hovedsakelig i verneområder og offentlig eide areal. Naturverdi, påvirkning og forslag til forvaltningsprioritet er angitt for alle områder. I tiltaksplanen er naturverdi i deler av sonen (øst) vurdert som «høy», på grunn av mange rødlistearter og mange kalkindikatorer. Samtidig er fremmedartsinnslaget i deler av sonen (østsiden) karakterisert som «Mye» knyttet til mispler (dekning på over 100 kvm, men mindre enn 10%). Øvrige kartlagte polygoner har fremmedartsinnslag karakterisert som «lite» eller «svært lite». Dette i kontrast til f eks deler av Langøya LVO og Gjermundsholmen NR som stedvis har dekningsgrad av mispler på 40-50%. I tiltaksplanen er prioriteringsforslag «høy» for alle delområder med åpen grunnlendt kalkmark på Langesundstangen. I et større perspektiv bør det derfor prioriteres å fjerne alle fremmedarter i denne sonen på Langesundstangen, fordi det er et realistisk tiltak og med god effekt på truede arter.



Mosaikk av kalkberg, urterike kanter og kantkratt er typisk for sonen, her fra Langesundstangens sørvestside. Foto: Sigve Reiso.

Det er mange rødlistearter i denne sonen. Her finnes bl.a. gode forekomster av karplanter som stjernetistel (NT), grenmarasal (VU) og tusengyliden (NT). Ellers er liguster (LC) og flueblom (VU) påvist i sonen. Et stort innslag av reinrose (NT) på kystnære kalkberg på østsiden er også verdt å nevne spesielt. Arten er hovedsakelig tilknyttet kalkrike areal i høyfjellet, men har enkelte isolerte lavlandsforekomster som er interessante i bevaringssammenheng. For kalklav skiller sonen seg ut i nasjonal målestokk med flere høyt rødlistede arter. Bl.a. finnes svært rike forekomster av den tråkkutsatte vifteglye (EN) flere steder.

Når det gjelder insekter er trolig dette den aller viktigste sonen som følge av den store andelen åpne solvarme baserike enger, tørrbakker og urterike kanter. Hansen (1998) bedømmer arealene på Langesundstangen til å ha særdeles høy entomologisk verdi. De fleste dokumenterte rødlistede invertebratene fra reservatene er tilknyttet sonen. Også den rødlistede mosen stripekrusmose (NT) og dammer med liten salamander (LC) finnes her.

Tilstanden i sonen varierer en del. Den bratte vestsiden er vanskelig tilgjengelig, og lite påvirket av friluftsliv. Arealene omkring Fortet er til dels sterkt påvirket av tråkk. Det samme gjelder strandsonen og svabergene i nordøst-hjørnet av reservatet, mot Furustranda. Resten av sonen, det vil si mye av søndre og østre del, er moderat påvirket av tråkkslitasje. Gjengroing, både med fremmede arter (mispler, berberis), furu og andre treslag er generelt et stort problem i hele sonen, kanskje med unntak av den bratte vestsiden som kan tenkes å være mer stabil, men som også kan være påvirket av nyere spredning av blant annet mispler.

Trusler

-Gjengroing er en trussel i mye av sonen. I tiltaksplanen for åpen grunnlendt kalkmark er busksjiktdekningen i de «rene» arealene med åpen grunnlendt kalkmark oppgitt til noe over 25%, blant annet i sør (sør for Fortet) og lengst nordøst. Busk- og tresjiktdekningen er antakelig betydelig høyere i de delene av sonen som omfatter kantkratt og overgangssoner mot bakenforliggende skog, som inntil nylig har vært mye mer åpne, men som ikke tilfredsstiller definisjonen av «åpen grunnlendt kalkmark» fordi de i større grad er kulturbetingede. Et forholdsvis artsrikt feltsjikt med flere rødlistede karplanter vil på sikt kunne bli skygget ut av et stadig tettere kratt. Lyselskende blomsterplanter viktig for mangfoldet av insekter kan dermed forsvinne, eller tynnes ut i forekomst til et nivå for lavt til å opprettholde populasjoner av rødlistede insektarter.

-Slitasje fra tråkk er en akutt trussel. Ved sammenlikning av flyfoto fra de siste 10 årene kan man tydelig se at bredden på stier flere steder har økt betydelig, særlig på areal med «åpen grunnlendt kalkmark» eller andre åpne arealer. Også helt i nordøst, mot Furustranda, er det ganske mye areal som er preget av slitasje. I tiltaksplanen for åpen grunnlendt kalkmark er spor fra slitasje angitt fra en arealandel i intervallet 1/16-1/2, og i deler av området er det angitt at mye slitasje har redusert tilstanden til «moderat». Dette har blant annet gitt en tydelig reduksjon i forekomstene av vifteglye på skråberg på spissen av Langesundstangen.

-Fremmede arter er stedvis en betydelig trussel, spesielt i form av hagespredde mispler (sprikemispel, krypmispel og blankmispel) som kan føre til utskygging på åpne arealer. Se omtale i tiltaksplanen i avsnittet «beskrivelse og tilstand» ovenfor.

Konkrete bevaringsmål

- Sonen skal domineres av åpne vegetasjonstyper. I søndre og østre del skal busk- og tresjikt maksimalt utgjøre 10%, utenom eventuelle kiler med skog som har lang kontinuitet med trær og busker. Vestre del overlates til fri utvikling på grunn av at den er vanskelig tilgjengelig.
- Synlig slitasje på åpne tørrberg og kantsamfunn skal ikke overstige 20 %. Bredden på stier skal ikke øke fra dagens nivå (2024). For sti som legges om (sørøst for Fortet) er det et mål at bruken skal reduseres, og at den vegetasjonsløse delen av stien skal reduseres i bredde.
- Den rødlistede kalkklaven vifteglye skal være vanlig langs skråbergene på øst- og sydspissen av Langesundstangen. Forekomstene skal ikke reduseres fra dagens nivå.
- Tusengylden skal forekomme i tettheter på 50-100 individer på Langesundstangens sydspiss.
- Det skal ikke forekomme berberis, fremmede arter av mispler, syrin eller filterarve i sonen.

Tiltak

Beite. Mindre deler av sonen som består av kulturbetingede åpne arealer (semi-naturlig eng) kan inngå i beitet areal sammen med sone 1, se over. Åpne kalkknauser som inngår i sauebeite er populære hvileplasser og vil bli ekstra utsatt for tråkk og påvirkning fra møkk. Samtidig er «ekte» åpen grunnlendt kalkmark ikke avhengig av beite eller slått for å holdes åpne. Slike arealer bør derfor ikke inngå i beitearealet, kun ryddes for fremmede arter, se under.

Manuell rydding: Areal preget av gjengroing bør ryddes manuelt for kratt og ungskog til bevaringsmålet er nådd. Berberis, alle fremmede mispler og evt syrin fjernes med rot. Oppslag bør holdes nede, dette kan være en langvarig operasjon for eksempelvis stubbeskuddannende arter som hassel. Det prioriteres fjerning av ung furu, ask, einer, boreale løvtrær (f eks bjørk), hassel og berberis ryddes slik at dekningsgraden av busk og tresjikt reduseres til ønskelig nivå etter bevaringsmålene. Osp bør ringbarkes. Dersom dekningsgraden er mer enn ønskelig nivå etter at nevnte treslag er ryddet bort, fjernes annet kantkratt (rose, krossved, annet) til målet er nådd. Annet gjenstående kratt skal forsøkes å legges til naturlige kantsoner som eksempelvis overganger mellom tørrenger og furuskog. Alt slåpetornkratt bør spares. Hogstavfall må fjernes etter rydding. Fremmede arter og gran fjernes helt fra hele sonen.

Kanalisering av ferdsel, skilting mm: Hovedstien fra Fortet mot Furustranda legges om slik at de mest slitasjepåvirkede arealene ved Fortet får redusert bruk. Ved Fortet bør det settes ut info og markering i terrenget. Også helt i nordøst, mot Furustranda, settes det ut info og markering med mål om å redusere bruken og dermed slitasjen. Informasjon utformes i tråd med designmanualen, og bør gi kortfattet informasjon om de slitasjeutsatte verneverdiene. Det bør også lages en mediasak for å få oppmerksomhet omkring dette.

Overvåking: Det bør gjennomføres målinger / dokumentasjon av nåværende sti som flyttes, slik at det er mulig å følge med på eventuelle endringer i bruk og slitasjepreg over tid. Det bør monteres ferdselsteller på strekningen; her finnes sammenliknbare data fra 2017.

Det bør vurderes å opprette overvåkingsruter (eksempelvis på 1 kvm.) for forekomster av kalklav. Dette kan være aktuelt for vifteglye på skråberg på østsiden og sørspissen. Bestanden av tusengylden på sørspissen (nederst på det vestre skråberget her) bør også overvåkes. Overvåkingen av artsmangfoldet bør foretas minst hvert 4-5 år.

4.4.4 Sone 4 – Areal tilrettelagt for friluftsliv (3 daa).

Beskrivelse og tilstand

Sone 4 omfatter de delene av reservatet som har mer omfattende tilrettelegging for friluftsliv, hovedsakelig på gamle fyllinger og aktivitetsområder fra de militære anleggene. Disse tåler omfattende bruk, og har allerede høy bruksintensitet. Sonen omfatter to delområder. Fortet med de gamle kanonstillingene og fyllingene syd på Langesundstangen er tilrettelagt med benker, utsiktspunkt med kikkert, søppelkasser, toalett, og informasjonskilt. Kommandantboligen i nordøst er tilrettelagt med benker og bål plass. Etter verneforskriften er det bare på denne tilrettelagte bål plassen det er tillatt å grille eller fyre opp bål i reservatet.

Mest mulig av friluftsbruken av reservatet bør legges til denne sonen samt til veien fra porten til Fortet, samt på hovedstiene – se vedlegg «Kart – retningslinjer for større arrangementer» for detaljer.

Ved Kommandantboligen inngår rester av gamle hageanlegg med blant annet syrin, småildkvede, hageeple, filterve, gravmyrt og kanskje flere. Disse forekomstene utgjør ikke noen stor trussel mot verneverdiene i reservatet der de står, men det er en betydelig risiko for spredning utover i andre areal med forekomst av truede arter der de kan føre til skade på verneverdiene. Disse forekomstene bør derfor fjernes.

Flere rødlistearter er påvist i eller tett inntil denne sonen. Ved Fortet er det blant annet påvist midjehårstjerne (VU) innen i sonen. På arealene inntil stien videre mellom Fortet og Furustranda, som foreslås flyttet, er det påvist piggbegermose (EN), dvergbeermose EN, hjortetrøstfjærmøll (VU), og bergknappsmalmott (VU). Midjehårstjerne vokser på loddrette kalkberg, men også på svaberg, og kan derfor være noe utsatt for tråkkslitasje. For piggbegermose er det angitt at arten er knyttet til kalksteinblanet jord og leire, og til forvitret kalkgrus. Den kan påvirkes negativt av tråkkslitasje, spesielt om våren. Samtidig kan det tenkes at en viss forstyrrelse bidrar til å opprettholde gode forhold for arten. Dvergbeermose har liknende levested, og i Artsdatabankens omtale er det angitt at den er avhengig av jevnlig forstyrrelser og blottlegging av substratet. Det kan derfor tenkes at tråkkslitasje (i alle fall av et visst omfang) kan være en positiv faktor for arten. Bergknappsmalmott er knyttet til bergknapp og markmalurt, som vokser på åpne steder, og er sterkt utsatt for tråkkslitasje på vertsplantene.

Trusler

De viktigste truslene mot verneverdiene i denne sonen er tråkkslitasje og fremmede arter.

Ved Kommandantboligen er det en del planter fra gamle hageanlegg med blant annet småildkvede, syrin, gravmyrt, filterve og fagerfredløs (UTM 5430 65393).

Tråkkslitasje må holdes på et moderat nivå for å ikke gå ut over flere av de høyt rødlistede artene som lever i denne sonen. De aller mest slitasjeutsatte arealene sørøst for sonen (langs stien mot Furustranda) bør skånes for trakk gjennom informasjon og fysisk markering i terrenget.

Konkrete bevaringsmål

- Det skal legges til rette for friluftsliv i form av skilting, merking av stier, oppsett av søppelkasser og toalett.
- Arealene på Langesundstangen skal holdes åpne slik at disse holdes attraktive for friluftsliv og dermed vil bli mer brukt enn de øvrige, mer sårbare arealene i reservatet. God utsikt og åpne areal skal prioriteres foran tette løvkratt. Skog og kratt skal ikke dekke mer enn 10 % av arealet. Fyllingene rundt kanonstillingene skal holdes tre og buskfrie.
- Fremmede arter som kan spre seg over i tilgrensende areal utenfor sonen skal ikke forekomme.



De gamle kanonstillingene på Langesundstangens sydside gir god utsikt og er mye brukt som turmål. Her ved overgangen mot sone 3 i bakgrunnen mot høyre. Foto: Sigve Reiso.

Tiltak

Alle tiltak for videre tilrettelegging for friluftsliv som opprettholder eller øker bruken av reservatet til friluftsliv legges til denne sonen, samt til kjøreveien fra hovedporten og hovedstiene jfr vedlegg til forvaltningsplanen.

Hele sonen ryddes manuelt og holdes åpen i henhold til bevaringsmålene.

Den merkede kyststien mellom Fortet og Furustranda legges om, i samarbeid med turistforeningen og kommunen, ved at traseen legges på eldre opparbeidet kjørevei som går nordøstover fra plassen ved eksisterende toalett.

Ved nåværende trase ved Fortet, ved overgangen til sone 3 jfr sonekartet, settes det opp info og markering i terrenget. Det bør også lages en mediesak. Målet er at den nåværende traseen skal få begrenset med bruk. Alle tiltak knyttet til dette bør gjøres i nært samarbeid med kommunen og turistforeningen, for å sikre god forankring og at alle aktører arbeider mot samme mål.

Ved Kommandantboligen fjernes syrin, småildkvede, filterarve, gravmyrt og andre fremmede arter.